

ระบบวรรณยุกต์ภาษาไทยถิ่นแพร่

A Tonal System of Phrae Dialect

วิภาวรรณ ถิ่นจันทร์

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ระบบเสียงวรรณยุกต์ ภาษาไทยถิ่นแพร่ด้วยวิธีทางกลศาสตร์โดยเก็บข้อมูลจากผู้บอกภาษาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ 8 อำเภอ ซึ่งหนึ่งอำเภอประกอบด้วยผู้บอกภาษาจำนวน 2 คน ผู้บอกภาษาในงานวิจัยครั้งนี้มีจำนวนทั้งสิ้น 16 คน ในการวิเคราะห์ระบบเสียงวรรณยุกต์ใช้แนวคิดกล่องทดสอบวรรณยุกต์เกดเนย์ (Gedney, 1972) เพื่อศึกษาจำนวนและการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ ส่วนการวิเคราะห์สัทลักษณะวรรณยุกต์ใช้วิธีการทางกลศาสตร์ด้วยโปรแกรมพราท (praat) เพื่อวิเคราะห์ค่าความถี่มูลฐานและแปลงเป็นค่าเฮมิโทน ผลการวิจัยพบว่า ภาษาไทยถิ่นแพร่ปรากฏการแยกเสียงรวมเสียงแบบ A12-34 B123-4 C123-4 DL123-4 และ DS123-4 ประกอบด้วย 6 หน่วยเสียง ดังนี้ วรรณยุกต์ที่ 1 กลางค่อนข้างต่ำขึ้น [214] วรรณยุกต์ที่ 2 กลางขึ้น [35] วรรณยุกต์ที่ 3 กลางค่อนข้างต่ำระดับ [22] วรรณยุกต์ที่ 4 กลางตก [31] วรรณยุกต์ที่ 5 กลางระดับ [33] และวรรณยุกต์ที่ 6 กลางค่อนข้างสูงตก [41] นอกจากนี้ ภาษาไทยถิ่นแพร่ยังปรากฏวรรณยุกต์รูปแปรที่เป็นระบบวรรณยุกต์ย่อยอันเกิดจากปัจจัยทางด้านสังคม จากการเปรียบเทียบผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ระบบเสียงวรรณยุกต์ภาษาไทยถิ่นแพร่อันได้แก่ จำนวนเสียงวรรณยุกต์ การแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ และสัทลักษณะของวรรณยุกต์ยังคงรักษารูปแบบเช่นเดียวกับผลการศึกษาในอดีต

คำสำคัญ: ระบบวรรณยุกต์, ภาษาไทยถิ่นเหนือ, ภาษาไทยถิ่นแพร่

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง “การแปรเสียงวรรณยุกต์ของภาษาไทยถิ่นในจังหวัดแพร่”

ปีการศึกษา 2558 ปริญญาโท สาขาภาษาศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร. วิชา โอสถานนท์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

² นักศึกษาปริญญาโท คณะศิลปศาสตร์ ภาควิชาภาษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Abstract

The purposes of this study are to acoustically examine and analyze the Phrae dialect's tonal system. The data were collected from eight districts. In each district, two female informants over the age of 50 were selected. The total number of informants was 16 speakers. William J. Gedney's (1972) wordlist was used to determine the number of tone and the tone mergers and splits. The Praat program was used to analyze fundamental frequency (F0) and the acoustic characteristics, shown as six horizontal lines and five spaces, represent a pitch by semitone scale. The study's findings reveal that the pattern of Phrae dialect's tonal mergers and splits are A12-34 B123-4 C123-4 DL123-4 and DS123-4. In addition, the Phrae dialect's tonal system consists of six tones, which are Tone 1 mid-low rising [214] Tone 2 mid rising tone [35] Tone 3 mid-low level tone [22] Tone 4 mid falling tone [31] Tone 5 mid level tone [33] and Tone 6 mid-high falling tone [41]. Lastly, this study shows that the Phrae dialect has a sub-tonal system, which is a result of social factors. Phrae dialect's results such as the number of tone, the tone mergers and splits and tone characteristics seem to be similar to those of previous studies.

Keywords: tonal system, northern Thai, Phrae dialect

1. บทนำ

ภาษาไทยถิ่นแพะ (Phrae dialect) ถือเป็นภาษาย่อยของภาษาไทยถิ่นเหนือ (Northern Thai dialect) หรือที่เรียกว่า ภาษาล้านนา หรือ ภาษาคำเมือง เป็นภาษาตระกูลไทที่มีความสำคัญตระกูลหนึ่ง ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ (the Southwestern group) ตามการแบ่งของ Li (1959, pp. 15-21) ภาษาไทยถิ่นเหนือเป็นภาษาหนึ่งที่ใช้พูดกันในเขตภาคเหนือของประเทศไทย ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน เชียงราย พะเยา แพร่ น่าน ลำปาง แม่ฮ่องสอน และบางอำเภอในจังหวัดตาก สุโขทัย และอุตรดิตถ์ ภาษาตระกูลดังกล่าวจัดเป็นภาษาวรรณยุกต์ (tonal language) เป็นภาษาที่ระดับเสียงสูงต่ำมีนัยสำคัญทางสัทวิทยา กล่าวคือ ระดับเสียงสูงต่ำประจำคำที่ทำให้ความหมายของคำต่างกัน (ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ และคณะ, 2554, น. 120; วิไลลักษณ์ จุฬาราชวงศ์, 2544, น. 1)

เสียงวรรณยุกต์ภาษาไทยถิ่นแพะมีผู้ศึกษาไว้อย่างหลากหลาย ทั้งจากการฟังและวัดด้วยเครื่องมือทางกลศาสตร์ ด้านการฟังมีผู้ศึกษาตั้งแต่ กลางศตวรรษที่ 20 ได้แก่ Brown (1965) และ Jones (1965) ศึกษาภาษาไทยถิ่นเหนือของจังหวัดในเขตภาคเหนือ ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน ลำปาง แพร่ และน่าน โดยยึดเสียงวรรณยุกต์ที่ต่างกันเป็นเกณฑ์ในการแบ่งภาษาถิ่นย่อย ส่วนด้านกลศาสตร์มีผู้ศึกษาตั้งแต่ปลายศตวรรษที่ 20 ได้แก่ พิศศรี แจ้งไพโร (2520) ได้ศึกษาเรื่อง “หน่วยเสียงภาษาแพะ” Gardner (1996) ได้ศึกษาเรื่อง “A tonal study of Kammuang in Nan and Phrae” และ Chommanad Intajamornrak (2011, 2013) ได้ศึกษาเรื่อง “Tonal variation and change in Tai Lue spoken in Phrae province”³ และ “Language contact: Challenging in diversity”⁴ ตามลำดับ ถึงแม้ว่าผลงานที่ผ่านมามีผู้ศึกษาเสียงวรรณยุกต์ของภาษาไทยถิ่นแพะไว้อย่างหลากหลาย อย่างไรก็ตาม ผลงานของผู้ที่ศึกษาผ่านมาทั้งหมดเป็นการศึกษาเพียงเฉพาะจุดเท่านั้น กล่าวคือ งานของ Brown (1965) และ Jones (1965) ไม่ได้ระบุพื้นที่ในการศึกษาและคุณสมบัติของผู้บอกภาษา ส่วนงานของพิศศรี แจ้งไพโร (2520) เก็บข้อมูลจากผู้บอกภาษาไทยถิ่นแพะที่อาศัยอยู่ในตำบลในเวียง อำเภอเมืองแพะ รวมทั้งพิศศรี แจ้งไพโร ยังเก็บข้อมูลจากเสียงของตนเองในฐานะที่เป็นเจ้าของภาษาอีกด้วย ตลอดงานของ Gardner (1996) เก็บข้อมูลจากผู้บอกภาษาในมหาวิทยาลัยโยนก จังหวัดลำปางที่มีภูมิลำเนามาจากจังหวัดแพะ และงานของ Chommanad Intajamornrak (2011, 2013) เก็บข้อมูลจากผู้บอกภาษาที่ใช้ภาษาไทยถิ่นแพะเป็นภาษาแม่และอาศัยอยู่ในจังหวัดแพะโดย Chommanad Intajamornrak ไม่ได้ระบุอำเภอที่มีการศึกษา จากการสำรวจการศึกษาที่

³ แม้ว่างานวิจัยเรื่องดังกล่าวจะศึกษาเกี่ยวกับภาษาไทยถิ่นในจังหวัดแพะ อย่างไรก็ตาม Chommanad Intajamornrak (2011) ได้นำเสนอผลการศึกษากการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ภาษาไทยถิ่นแพะในงานวิจัยดังกล่าว

⁴ งานวิจัยเรื่องนี้ไม่ปรากฏการนำเสนอการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ภาษาไทยถิ่นแพะ อย่างไรก็ตาม Chommanad Intajamornrak (2013) ได้นำเสนอผลการศึกษาสัทลักษณะของวรรณยุกต์ภาษาไทยถิ่นแพะ

เกี่ยวข้องกับเสียงวรรณยุกต์ในจังหวัดแพร่ ผู้วิจัยยังไม่พบงานวิจัยใดที่ศึกษาอย่างครอบคลุมในทุกอำเภอของจังหวัดแพร่ ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอเสียงวรรณยุกต์ด้วยค่า 5 ระดับเพื่อบรรยายสัทลักษณะ เนื่องจากงานวิจัยในอดีตตั้งที่กล่าวไว้แล้วข้างต้นนำเสนอเสียงวรรณยุกต์ในระบบที่ต่างกัน จึงทำให้เกิดความยุ่งยากในการเปรียบเทียบผลการศึกษา ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในเรื่องการศึกษาเสียงวรรณยุกต์ภาษาไทยถิ่นแพร่ด้วยวิธีการทางกลศาสตร์โดยมีวัตถุประสงค์คือ วิเคราะห์และศึกษาระบบเสียงวรรณยุกต์ภาษาไทยถิ่นแพร่โดยเก็บข้อมูลจากทุกอำเภอรวมทั้งสิ้น 8 อำเภอ และเปรียบเทียบเสียงวรรณยุกต์ภาษาไทยถิ่นเหนือของทุกอำเภอในจังหวัดแพร่ว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร ซึ่งสมมติฐานของงานวิจัยนี้คือ ระบบวรรณยุกต์ของภาษาไทยถิ่นแพร่ทั้ง 8 อำเภอ จะมีการแปรเปลี่ยนสัทลักษณะไปจากระบบวรรณยุกต์ของภาษาไทยถิ่นแพร่ที่เคยมีการศึกษามาแล้ว

2. ทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้สรุปผลการศึกษาระบบวรรณยุกต์ภาษาไทยถิ่นแพร่ของผู้ศึกษาที่ผ่านมา ได้แก่ Brown (1965), Jones (1965), พิศศรี แจ้งไพโร (2520), Gardner (1996) และ Chommanad Intajamornrak (2011, 2013) โดยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 หัวข้อ ดังนี้ 2.1) จำนวนเสียงวรรณยุกต์และการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ และ 2.2) สัทลักษณะของวรรณยุกต์⁵

2.1 จำนวนเสียงวรรณยุกต์และการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์

จำนวนเสียงวรรณยุกต์ภาษาไทยถิ่นแพร่ปรากฏเสียงวรรณยุกต์จำนวน 6 หน่วยเสียง นอกจากนี้ การแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ภาษาไทยถิ่นแพร่ปรากฏการแยกเสียงวรรณยุกต์ในช่อง A แบบ A12-34 ช่อง B แบบ B123-4 ช่อง C แบบ C123-4 ช่อง DL แบบ DL123-4 และช่อง DS แบบ DS123-4 (พิศศรี แจ้งไพโร, 2520; Brown, 1965; Chommanad Intajamornrak, 2011; Gardner, 1996; Jones, 1965) กล่าวได้ว่า งานวิจัยทุกฉบับที่ศึกษาระบบวรรณยุกต์ภาษาไทยถิ่นแพร่ปรากฏผลการศึกษาที่มีความสอดคล้องกัน

2.2 สัทลักษณะของวรรณยุกต์

ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอเพียงผลการศึกษาของ Gardner (1996) และ Chommanad Intajamornrak (2013) เนื่องจากผลการศึกษาของผู้ศึกษาทั้งสอง เป็นการศึกษาด้วยวิธีการทางกลศาสตร์ที่ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ โปรแกรมแมคเซซิล (McCECIL) และ

⁵ สัทลักษณะของวรรณยุกต์ในที่นี้ หมายถึง ความสูง-ต่ำ (pitch height) และการขึ้น-ตก (pitch contour) ซึ่งใช้ในการบรรยายลักษณะของเสียงวรรณยุกต์ที่ปรากฏ

โปรแกรมพราท (praat) ตามลำดับ⁶ ผลการศึกษาปรากฏว่า วรรณยุกต์ภาษาไทยถิ่นแพรมีจำนวน 6 หน่วยเสียง ดังนี้ วรรณยุกต์ที่ 1 มีสัทลักษณะเป็นเสียงต่ำขึ้น วรรณยุกต์ที่ 2 มีสัทลักษณะเป็นเสียงกลางขึ้น วรรณยุกต์ที่ 3 มีสัทลักษณะเป็นเสียงกลางระดับ วรรณยุกต์ที่ 4 มีสัทลักษณะเป็นเสียงกลางตก วรรณยุกต์ที่ 5 มีสัทลักษณะเป็นเสียงสูงระดับ และวรรณยุกต์ที่ 6 มีสัทลักษณะเป็นเสียงสูงตก จากการเปรียบเทียบผลการศึกษาของ Gardner (1996) และ Chommanad Intajamornrak (2013) พบว่า สัทลักษณะของวรรณยุกต์ในแต่ละช่องมีความเหมือนกัน ยกเว้นในช่อง DL4 สามารถแสดงตารางสรุปผลการศึกษาเสียงวรรณยุกต์ภาษาไทยถิ่นแพร์ที่ผ่านมามาก่อนวรรณยุกต์ ได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาภาษาไทยถิ่นแพร์ด้วยวิธีการทางกลศาสตร์
ของผู้ศึกษาที่ผ่านมา

	A	B	C	DL	DS
1	ว. 1	ว. 3	ว. 5	ว. 3	ว. 2
2	ต่ำขึ้น	กลาง	สูง	กลาง	กลาง
3		ระดับ	ระดับ	ระดับ	ขึ้น
4	ว. 2	ว. 4	ว. 6	ว. 6	ว. 5
	กลาง	กลาง	สูงตก	สูงตก	สูง
	ขึ้น	ตก			ระดับ

ระบบวรรณยุกต์ภาษาไทยถิ่นน่านและแพร์
โดยใช้กล่องวรรณยุกต์ดัดแปลงจาก
Gardner (1996, p. 9)

	A	B	C	DL	DS
1	ว. 1	ว. 3	ว. 5	ว. 3	ว. 2
2	ต่ำขึ้น	กลาง	สูง	กลาง	กลาง
3		ระดับ	ระดับ	ระดับ	ขึ้น
4	ว. 2	ว. 4	ว. 6	ว. 4	ว. 5
	กลาง	กลาง	สูงตก	กลาง	สูง
	ขึ้น	ตก		ตก	ระดับ

ระบบวรรณยุกต์ภาษาไทยถิ่นแพร์
โดยใช้กล่องวรรณยุกต์ดัดแปลงจาก
Chommanad Intajamornrak (2011, p. 15)

นอกจากนี้ ในการทบทวนเอกสารเกี่ยวกับการแปรและการเปลี่ยนแปลงของภาษา ผู้วิจัยพบว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้เกิดการแปรและการเปลี่ยนแปลงของภาษาสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ 1) ปัจจัยภายใน (internal factor) เป็นปัจจัยในตัวภาษาที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลง เช่น ลักษณะทางเสียงหรือโครงสร้างไวยากรณ์ เป็นต้น และ 2) ปัจจัยภายนอก (external factor) เป็นปัจจัยทางสังคมอื่นๆ ที่มี

⁶ ทั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่า ผลการศึกษาของพิศศรี แจ้งไพโร (2520) มีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Gardner (1996) และ Chommanad Intajamornrak (2013) โดยสาเหตุที่ผู้วิจัยไม่นำผลการศึกษาของพิศศรี แจ้งไพโร มานำเสนอข้อมูลนั้น เนื่องจากไม่ได้ระบุชื่อโปรแกรมในการวิเคราะห์คลื่นเสียง

⁷ ผู้วิจัยคงการนำเสนอลำดับของเสียงวรรณยุกต์ในช่อง DL4 ตามผลการศึกษาของ Gardner (1996)

ผลต่อการเปลี่ยนแปลง เช่น การสัมผัสภาษา อายุ รวมไปถึงทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับความมีศักดิ์ศรีของภาษา เป็นต้น (ธัญวิทย์ ศรีจันทร์, 2555, น. 12-18; พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล, 2546, น. 65-71)

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดจุดเก็บข้อมูลโดยใช้เขตอำเภอเป็นเกณฑ์ในการศึกษาทุกอำเภอของจังหวัดแพร่ และใช้วิธีการสุ่มแบบมีเงื่อนไขในการเลือกจุดเก็บข้อมูล ซึ่งมีเกณฑ์ดังต่อไปนี้ 1) จุดเก็บข้อมูลต้องไม่เป็นที่ตั้งของที่ว่าการอำเภอ และ 2) จุดเก็บข้อมูลต้องไม่ติดกับจุดเก็บข้อมูลอีกอำเภอหนึ่ง⁸ สำหรับพื้นที่ในการเก็บข้อมูลของผู้บอกภาษาไทยถิ่นแพร่มีจำนวน 8 อำเภอ ได้แก่ ตำบลน้ำคำ อำเภอเมืองแพร่, ตำบลร่องกาศ อำเภอสูงเม่น, ตำบลแม่ยาวฮ่อ อำเภอร้องกวาง, ตำบลแม่คำมี อำเภอหนองม่วงไข่, ตำบลแดนชุมพล อำเภอสอง, ตำบลป่าห้วย อำเภอเด่นชัย, ตำบลแม่ปาน อำเภอลอง และตำบลแม่พุง อำเภอวังชิ้น ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากผู้บอกภาษาเพศหญิงอายุไม่ต่ำกว่า 50 ปีที่มีการศึกษาไม่เกินภาคบังคับ⁹ ตลอดจนผู้บอกภาษาทุกคนในทุกอำเภอต้องมีอาชีพที่คล้ายคลึงกัน ตัวอย่างเช่น ทำไร่ทำนา รับจ้าง เป็นต้น ในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากผู้บอกภาษาไทยถิ่นแพร่จำนวน 8 อำเภอ โดยเก็บข้อมูลจุดละ 2 คน เป็นจำนวนทั้งสิ้น 16 คน (8 อำเภอ X 2 คน)

ในการบันทึกเสียง ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากบัตรคำที่ดัดแปลงจากกล่องเสียงวรรณยุกต์เกิดขึ้นี้ (Gedney, 1972) จำนวน 20 คำ รวมถึงกำหนดให้ผู้บอกภาษาออกเสียงคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นแพร่คำละ 3 ครั้ง ดังนั้น จำนวนคำเดียวที่จะนำมาวิเคราะห์มีจำนวนทั้งสิ้น 960 คำ (16 คน X 20 คำ X 3 ครั้ง) โดยผู้วิจัยใช้เครื่องบันทึกเสียงยี่ห้อ Sony รุ่น ICD-UX543F ที่มีไมโครโฟนในตัวเครื่องซึ่งมีประสิทธิภาพในการบันทึกเสียงที่ใกล้ที่สุดและช่วยกำจัดเสียงรบกวนรอบข้างออกไปขณะบันทึกเสียง นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้วัดค่าความถี่มูลฐาน (F0) ด้วยโปรแกรมพราท (praat) เวอร์ชัน 5.3.56 โดยเริ่มวัดจากจุดเริ่มต้นของเสียงสระจนถึงจุดสิ้นสุดของเสียงสระ ตลอดจนผู้วิจัยปรับค่าเวลาของเสียงวรรณยุกต์ให้เท่ากันทุกคำ (normalization of duration) และวัดค่าความถี่มูลฐานทุกช่วง 10% ไปจนถึง 100% รวมทั้งหมด 11 จุด หลังจากคำนวณค่าความถี่มูลฐานเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจะปรับค่าความถี่มูลฐานโดยแปลงค่าเฮิร์ตซ์เป็นค่าเซมิโตน (ST) ซึ่งค่าเซมิโตนเป็นการลดความแตกต่างอันเนื่องมาจากผู้พูดที่ต่างเพศ ต่างวัยรวมทั้งแสดง

⁸ ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกจุดเก็บข้อมูลจากงานวิจัยของยาใจ มาลัยเจริญ (2531, น. 29) ที่ได้ศึกษาเรื่อง “วรรณยุกต์ภาษาไทยถิ่นจังหวัดอ่างทองและพระนครศรีอยุธยา”

⁹ การศึกษาภาคบังคับ หมายถึง การศึกษาซึ่งจัดไม่น้อยกว่าสิบสองปีก่อนระดับอุดมศึกษาเทียบเท่ากับมัธยมศึกษาปีที่ 6 (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2557)

การขึ้นลงของเสียงได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยใช้สูตรการคำนวณหาค่าเซมิโตนคือ $12 \cdot \log(\text{Hz to be translated} / \text{Hz reference level}) / \log(2)^{10}$

รายการคำสำหรับเก็บข้อมูล มีดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 รายการคำทดสอบเสียงวรรณยุกต์ภาษาไทยถิ่นแพร์¹¹

	A	B	C	DL	DS
1	p ^h ǎ: ผา	p ^h à: ผ่า	p ^h â: ฟ้า	p ^h à:k หน้า(ผาก)	p ^h àk ผัก
2	pa: ปา	pà: ป่า	pâ: ป่า	pà:k ปาก	pàk ปัก
3	ba:n บาน	bà: บ้า	bâ: บ้า	bà:t บาด	bàt บัตร
4	t ^h a: ทา	t ^h â: ท่า	t ^h â: ท่า	t ^h â:k தாக	t ^h â:k ทัก

4. ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอผลการศึกษาระบบวรรณยุกต์ภาษาไทยถิ่นแพร์ออกเป็น 2 ประเด็นดังต่อไปนี้ 4.1) จำนวนเสียงวรรณยุกต์และการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ และ 4.2) สัทลักษณะของวรรณยุกต์

4.1 จำนวนเสียงวรรณยุกต์และการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์

ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยใช้แนวคิดเรื่องกล่องเสียงวรรณยุกต์เก็ดนีย์ (1972) เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการศึกษาพบว่า ระบบวรรณยุกต์ภาษาไทยถิ่นแพร์ปรากฏเสียงวรรณยุกต์จำนวนทั้งสิ้น 6 หน่วยเสียง รวมทั้งมีการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในกล่องวรรณยุกต์แบบ A12-34 B123-4 C123-4 DL123-

¹⁰ ผู้วิจัยอ้างอิงสูตรดังกล่าวจากงานวิจัยของศุภจิตวิญญู จิตวิริยนนท์ (2557, น. 13) ซึ่ง Hz to be translated คือ ค่าความถี่มูลฐานที่จะแปลงค่า และ Hz reference level คือ ค่าความถี่มูลฐานต่ำสุดของผู้บอกภาษา

¹¹ ผู้วิจัยได้นำรายการคำศัพท์ที่ดัดแปลงจากกล่องเสียงวรรณยุกต์เก็ดนีย์ (Gedney, 1972)

จำนวนทั้งหมด 20 คำ จากงานวิจัยของ Kanita Chaimano (2009) ที่ได้ศึกษาเรื่อง "Tone variation of Tai Lue spoken in Thailand" รายการคำดังกล่าว เป็นคำศัพท์พื้นฐานที่คนแพร์ใช้ในชีวิตประจำวัน ประกอบด้วย คำเรียกญาติ ส่วนต่างๆ ของร่างกาย สัตว์ พืชผักผลไม้ และกริยาอาการ เป็นต้น

4 และ DS123-4 ตลอดจนพบลักษณะเด่นของระบบวรรณยุกต์คือ เสียงวรรณยุกต์ในช่อง B และ DL จะปรากฏเสียงวรรณยุกต์ที่เหมือนกันเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่ศึกษาภาษาไทยถิ่นแพรวที่ผ่านมา (พิศศรี แจ้งไพโร, 2520; Brown, 1965; Chommanad Intajamornrak, 2011; Gardner, 1996; Jones, 1965) กล่าวได้ว่าระบบวรรณยุกต์ดังกล่าวเป็นระบบวรรณยุกต์ต้นแบบ¹² ที่เป็นตัวแทนของภาษาไทยถิ่นแพรว เนื่องจากเป็นผลการศึกษาที่ได้มาจากผู้บอกภาษาจำนวนทั้งสิ้น 15 คน¹³ ถือว่าเป็นผู้บอกภาษาจำนวนส่วนใหญ่ที่พบ อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบว่าระบบวรรณยุกต์ภาษาไทยถิ่นแพรวปรากฏเสียงวรรณยุกต์จำนวนทั้งสิ้น 5 หน่วยเสียงในผู้บอกภาษาอำเภอวังชิ้นคนที่ 2 ซึ่งเป็นวรรณยุกต์รูปแปรของวรรณยุกต์ต้นแบบ ตลอดจนมีการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในกลุ่มวรรณยุกต์แบบ A12-34 B1234 C123-4 DL1234 และ DS123-4 ลักษณะเด่นของวรรณยุกต์รูปแปรคือ เสียงวรรณยุกต์ในช่อง B และ DL จะปรากฏเสียงวรรณยุกต์ที่เหมือนกันเสมอเช่นเดียวกับระบบวรรณยุกต์ต้นแบบ เพียงแต่ระบบวรรณยุกต์รูปแปรไม่ปรากฏการแยกเสียงวรรณยุกต์ของทั้งสองช่องดังกล่าว สามารถนำเสนอผลการศึกษาดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 รูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ของภาษาไทยถิ่นแพรว

	A	B	C	DL	DS
1	ว. 1 [214]	ว. 3 [22]	ว. 5 [33]	ว. 3 [22]	ว. 2 [45]
2					
3	ว. 2 [35]				
4		ว. 4 [31]	ว. 6 [41]	ว. 4 [31]	ว. 5 [44]

B = DL

ระบบวรรณยุกต์ต้นแบบ
(ผู้บอกภาษา 15 คน)

	A	B	C	DL	DS
1	ว. 1 [114]	ว. 3 [21]	ว. 4 [33]	ว. 3 [32]	ว. 2 [24]
2					
3	ว. 2 [24]				
4			ว. 5 [41]		ว. 4 [44]

B = DL

ระบบวรรณยุกต์รูปแปร
(ผู้บอกภาษา 1 คน)

¹² วรรณยุกต์ต้นแบบในที่นี้ หมายถึง ระบบวรรณยุกต์ภาษาไทยถิ่นแพรวที่มีผลการศึกษาสอดคล้องกับระบบวรรณยุกต์ภาษาไทยถิ่นแพรวของผู้ศึกษาในอดีตทั้งในแง่ของจำนวนเสียงวรรณยุกต์ การแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ และสัทลักษณะของวรรณยุกต์

¹³ ประกอบไปด้วย ผู้บอกภาษาอำเภอเมืองแพรว อำเภอสูงเม่น อำเภอร่องขวาง อำเภอหนองม่วงไข่ อำเภอสอง อำเภอเด่นชัย อำเภอลอง และอำเภอวังชิ้น (ไม่รวมผู้บอกภาษาอำเภอวังชิ้นคนที่ 2)

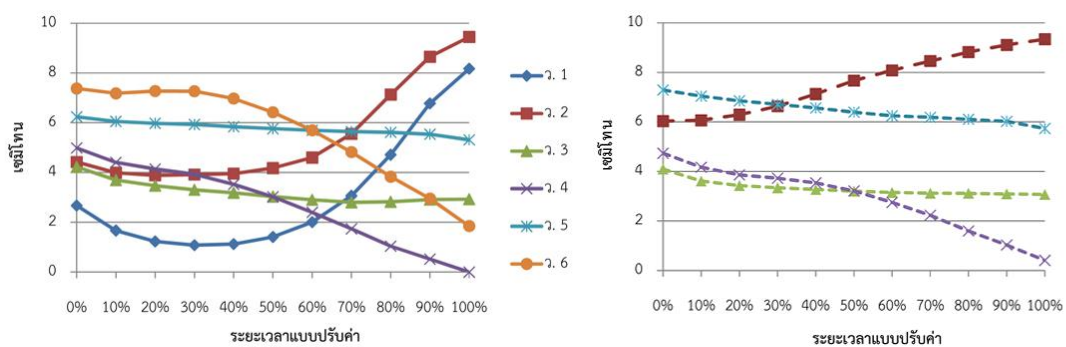
4.2 สัทลักษณะของวรรณยุกต์

ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางกลศาสตร์โดยวัดค่าความถี่มูลฐานด้วยโปรแกรมพราท (praat) จากคำทดสอบที่เป็นคำเดี่ยวทั้งหมด 20 คำต่อผู้บอกภาษา 1 คน ผู้วิจัยได้ปรับค่าระยะเวลาของเสียงวรรณยุกต์ให้เท่ากันทุกคำ (normalization of duration) โดยวัดค่าความถี่มูลฐานทุกช่วง 10% ไปจนถึง 100% รวมทั้งหมด 11 จุด รวมทั้งนำค่าเฮิร์ตซ์ที่ได้มาแปลงเป็นค่าเซมิโตน จากนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้ไปสร้างกราฟเส้นให้เป็นค่า 5 ระดับเท่าๆ กัน เพื่อแสดงสัทลักษณะของวรรณยุกต์ ประกอบกับนำเสนอข้อมูลโดยการบรรยายรายละเอียดสัทลักษณะของวรรณยุกต์ภาษาไทยถิ่นแพร่

4.2.1 สัทลักษณะต้นแบบของวรรณยุกต์ภาษาไทยถิ่นแพร่

ภาพที่ 1 สัทลักษณะต้นแบบของวรรณยุกต์ภาษาไทยถิ่นแพร่

คำเป็น (ซ้าย) คำตาย (ขวา)

จำนวน

วรรณยุกต์ที่ 2 วรรณยุกต์ที่ 4 และวรรณยุกต์ที่ 6 วรรณยุกต์ระดับ (level tone) 2 หน่วยเสียงคือ วรรณยุกต์ที่ 3 และวรรณยุกต์ที่ 5¹⁴ ผลการศึกษาดังกล่าวได้มาจากค่าเฉลี่ยแต่ละเสียงวรรณยุกต์ของผู้บอกภาษาไทยถิ่นแพร่ทั้ง 8 อำเภอ จำนวนทั้งสิ้น 15 คน¹⁵ ทั้งนี้ สาเหตุที่ผู้วิจัยนำเสนอผลการศึกษาในภาพรวมนั้น เนื่องจากทิศทางเสียงวรรณยุกต์ของผู้บอกภาษาไปในทิศทางเดียวกัน ตลอดจนเพื่อไม่ให้เกิดความซับซ้อนในการเสนอข้อมูล ค่าเซมิโตนช่วง 0-10 ที่ผู้วิจัยใช้ในการนำเสนอสัทลักษณะของวรรณยุกต์นั้น เป็นค่าเซมิโตนเฉลี่ยสูงสุดของผู้บอกภาษาทั้ง 15 คนดังกล่าว สามารถอธิบายภาพที่ 1 ด้วยรายละเอียดได้ดังต่อไปนี้

¹⁴ ในการจำแนกเสียงวรรณยุกต์ ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการแบ่งวรรณยุกต์เปลี่ยนระดับ (contour tone) และวรรณยุกต์ระดับ (level tone) ดังนี้ หากทิศทางของเส้นกราฟแสดงเสียงวรรณยุกต์ไม่ได้อยู่ในพื้นที่ระดับเดียวกัน ผู้วิจัยจะจำแนกเสียงวรรณยุกต์นั้นเป็นเสียงวรรณยุกต์เปลี่ยนระดับ ส่วนทิศทางของเส้นกราฟแสดงเสียงวรรณยุกต์ที่อยู่ในพื้นที่ระดับเดียวกัน ผู้วิจัยจะถือว่าเสียงวรรณยุกต์นั้นเป็นเสียงวรรณยุกต์ระดับ ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นการแบ่งวรรณยุกต์ในแง่ที่ปรากฏทางกายภาพเท่านั้น

¹⁵ ดูเชิงอรรถที่ 13

วรรณยุกต์ที่ 1 ที่ปรากฏในคำเป็น สัทลักษณะของวรรณยุกต์เป็นเสียงกลางค่อนข้างต่ำขึ้น [214] ตัวอย่างเช่น คำว่า “ผา” “ปลา” ซึ่งเป็นคำทดสอบในช่อง A12

วรรณยุกต์ที่ 2 ประกอบด้วย 2 หน่วยเสียงย่อย ในคำเป็น สัทลักษณะของวรรณยุกต์เป็นเสียงกลางขึ้น [35] ตัวอย่างเช่น คำว่า “บาน” “ทา” ซึ่งเป็นคำทดสอบในช่อง A34 ส่วนในคำตายสระเสียงสั้น สัทลักษณะของวรรณยุกต์เป็นเสียงกลางค่อนข้างสูงขึ้น [45] ตัวอย่างเช่น คำว่า “ผัก” “ปีก” “บัตร” ซึ่งเป็นคำทดสอบในช่อง DS123

วรรณยุกต์ที่ 3 ที่ปรากฏในคำเป็น สัทลักษณะของวรรณยุกต์เป็นเสียงกลางค่อนข้างต่ำระดับ [22] ตัวอย่างเช่น คำว่า “ผ่า” “ป่า” “ป่า” ซึ่งเป็นคำทดสอบในช่อง B123 ส่วนในคำตายสระเสียงยาว สัทลักษณะของวรรณยุกต์เป็นเสียงกลางค่อนข้างต่ำระดับ [22] เช่นเดียวกับคำเป็น ตัวอย่างเช่นคำว่า “ผาก” “ปาก” “บาด” ซึ่งเป็นคำทดสอบในช่อง DL123 วรรณยุกต์ที่ 4 ที่ปรากฏในคำเป็น สัทลักษณะของวรรณยุกต์เป็นเสียงกลางตก [31] ตัวอย่างเช่น คำว่า “ท่า” ซึ่งเป็นคำทดสอบในช่อง B4 ส่วนในคำตายสระเสียงยาว สัทลักษณะของวรรณยุกต์เป็นเสียงกลางตก [31] เช่นเดียวกับคำเป็น ตัวอย่างเช่นคำว่า “ทาก” ซึ่งเป็นคำทดสอบในช่อง DL4

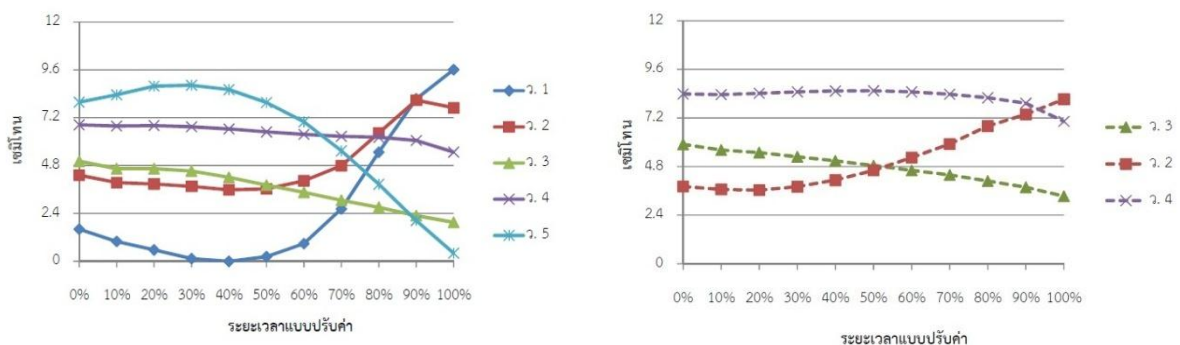
วรรณยุกต์ที่ 5 ประกอบด้วย 2 หน่วยเสียงย่อย ในคำเป็น สัทลักษณะของวรรณยุกต์เป็นเสียงกลางระดับ [33] ตัวอย่างเช่น คำว่า “ฟ้า” “ป่า” “ป่า” ซึ่งเป็นคำทดสอบในช่อง C123 ส่วนในคำตายสระเสียงสั้น สัทลักษณะของวรรณยุกต์เป็นเสียงกลางค่อนข้าง สูงระดับ [44] ตัวอย่างเช่น คำว่า “ทัก” ซึ่งเป็นคำทดสอบในช่อง DS4

วรรณยุกต์ที่ 6 ที่ปรากฏในคำเป็น สัทลักษณะของวรรณยุกต์เป็นเสียงกลางค่อนข้างสูงตก [41] ตัวอย่างเช่น คำว่า “ท่า” ซึ่งเป็นคำทดสอบในช่อง C4

4.2.2 สัทลักษณะรูปแปรของวรรณยุกต์ภาษาไทยถิ่นแพร์

ภาพที่ 2 สัทลักษณะรูปแปรของวรรณยุกต์ภาษาไทยถิ่นแพร์

คำเป็น (ซ้าย) คำตาย (ขวา)

ส่วนสัทลักษณะรูปแปรของวรรณยุกต์ภาษาไทยถิ่นแพรว์ ปรากฏเสียงวรรณยุกต์จำนวน 5 หน่วยเสียง เมื่อเปรียบเทียบสัทลักษณะดังกล่าวซึ่งเป็นผลการศึกษาของผู้บอกภาษาอำเภอวังชิ้นคนที่ 2 กับสัทลักษณะต้นแบบของภาษาไทยถิ่นแพรว์พบว่า สัทลักษณะวรรณยุกต์ของทั้งสองระบบมีความคล้ายคลึงกัน เพียงแต่มีความแตกต่างกันในแง่การแยกเสียงวรรณยุกต์ กล่าวคือ ระบบวรรณยุกต์รูปแปรไม่ปรากฏการแยกเสียงวรรณยุกต์ในช่อง B1234 และ DL1234 ตลอดจนผู้บอกภาษาอำเภอวังชิ้นคนที่ 2 ไม่ปรากฏเสียงกลางค่อนข้างต่ำระดับ [22] ด้วยเหตุนี้จึงทำให้การลำดับของเสียงวรรณยุกต์มีการเปลี่ยนแปลงไปดังรายละเอียดต่อไปนี้

วรรณยุกต์ที่ 1 ที่ปรากฏในคำเป็น สัทลักษณะของวรรณยุกต์เป็นเสียงต่ำขึ้น [114] ตัวอย่างเช่น คำว่า “ผา” “ปลา” เป็นคำทดสอบในช่อง A12 ซึ่งเป็นสัทลักษณะรูปแปรที่มีความใกล้เคียงกับสัทลักษณะวรรณยุกต์ที่ 1 ของระบบวรรณยุกต์ต้นแบบ

วรรณยุกต์ที่ 2 ที่ปรากฏในคำเป็น สัทลักษณะของวรรณยุกต์เป็นเสียงกลางค่อนข้างต่ำขึ้น [24] ตัวอย่างเช่น คำว่า “บาน” “ทา” เป็นคำทดสอบในช่อง A34 ส่วนในคำตายสระเสียงสั้น สัทลักษณะของวรรณยุกต์เป็นเสียงกลางค่อนข้างต่ำขึ้น [24] เช่นเดียวกับคำเป็น ตัวอย่างเช่น คำว่า “ผัก” “ปัก” “บัตร” เป็นคำทดสอบในช่อง DS123 ซึ่งเป็นสัทลักษณะรูปแปรที่มีความใกล้เคียงกับสัทลักษณะวรรณยุกต์ที่ 2 ของระบบวรรณยุกต์ต้นแบบ

วรรณยุกต์ที่ 3 ประกอบด้วย 2 หน่วยเสียงย่อย ในคำเป็น สัทลักษณะของวรรณยุกต์เป็นเสียงกลางค่อนข้างต่ำตก [21] ตัวอย่างเช่น คำว่า “ผา” “ป่า” “ป่า” “ทา” เป็นคำทดสอบในช่อง B1234 ส่วนในคำตายสระเสียงยาว สัทลักษณะของวรรณยุกต์เป็นเสียงกลางตก [32] ตัวอย่างเช่น คำว่า “ผาก” “ปาก” “บาด” “ทาบ” เป็นคำทดสอบในช่อง DL1234 ซึ่งทั้งสองสัทลักษณะข้างต้นเป็นสัทลักษณะรูปแปรที่มีความใกล้เคียงกับสัทลักษณะวรรณยุกต์ที่ 4 ของระบบวรรณยุกต์ต้นแบบ

วรรณยุกต์ที่ 4 ประกอบด้วย 2 หน่วยเสียงย่อย ในคำเป็น สัทลักษณะของวรรณยุกต์เป็นเสียงกลางระดับ [33] ตัวอย่างเช่น คำว่า “ผา” “ป่า” “ป่า” เป็นคำทดสอบในช่อง C123 ส่วนในคำตายสระเสียงสั้น สัทลักษณะของวรรณยุกต์เป็นเสียงกลางค่อนข้างสูงระดับ [44] ตัวอย่างเช่น คำว่า “หัก” เป็นคำทดสอบในช่อง DS4 ซึ่งทั้งสองสัทลักษณะข้างต้นเป็นสัทลักษณะที่มีความเหมือนกับสัทลักษณะวรรณยุกต์ที่ 5 ของระบบวรรณยุกต์ต้นแบบ

วรรณยุกต์ที่ 5 ที่ปรากฏในคำเป็น สัทลักษณะของวรรณยุกต์เป็นเสียงกลางค่อนข้างสูงตก [41] ตัวอย่างเช่น คำว่า “ท่า” เป็นคำทดสอบในช่อง C4 ซึ่งเป็นสัทลักษณะรูปแปรที่มีความเหมือนกับสัทลักษณะวรรณยุกต์ที่ 6 ของระบบวรรณยุกต์ต้นแบบ

5. อภิปรายผล

ผลการศึกษารายการภาษาไทยถิ่นแพร่ด้วยวิธีการทางกลศาสตร์ในงานวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมา ทั้งในแง่ระบบเสียงวรรณยุกต์ การแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ ตลอดจนศัพท์ลักษณะของวรรณยุกต์ อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยจะอภิปรายถึงความเหมือนและความต่างระหว่างผลการศึกษาของผู้วิจัยและผู้ศึกษาที่ผ่านมาดังหัวข้อต่อไป

5.1 จำนวนเสียงวรรณยุกต์และการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์

ระบบวรรณยุกต์ของภาษาไทยถิ่นแพร่ที่ได้มาจากผู้บอกภาษาทั้ง 8 อำเภอ¹⁶ ปรากฏเสียงวรรณยุกต์จำนวน 6 หน่วยเสียง รวมทั้งมีการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในกลุ่มวรรณยุกต์แบบ A12-34 B123-4 C123-4 DL123-4 และ DS123-4 ซึ่งผลการศึกษาข้างต้นสอดคล้องกับงานวิจัยในอดีต (พิศศรีแจ้งไพร, 2520; Brown, 1965; Chommanad Intajamornrak, 2011, 2013; Gardner, 1996; Jones, 1965) นอกจากนี้ ผลการศึกษาของผู้วิจัยพบข้อแตกต่างบางประการ กล่าวคือ ระบบวรรณยุกต์รูปแปรในผู้บอกภาษาอำเภอวังชิ้นคนที่ 2 ปรากฏเสียงวรรณยุกต์จำนวน 5 หน่วยเสียง รวมทั้งมีการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในกลุ่มวรรณยุกต์แบบ A12-34 B1234 C123-4 DL1234 และ DS123-4 อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาเชิงเปรียบเทียบศัพท์ลักษณะของเสียงวรรณยุกต์ต้นแบบและรูปแปรจะพบว่า ศัพท์ลักษณะโดยรวมของวรรณยุกต์ทั้งสองมีความเหมือนกัน เพียงแต่ศัพท์ลักษณะวรรณยุกต์รูปแปรไม่ปรากฏเสียงกลางค่อนข้างต่ำระดับ [22] จึงทำให้การลำดับเสียงวรรณยุกต์และการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์มีการเปลี่ยนแปลงไป ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงถือว่าระบบวรรณยุกต์ของผู้บอกภาษาคนดังกล่าวที่ปรากฏนั้นเป็นรูปแปรของวรรณยุกต์ต้นแบบ จากการสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึกพบว่า ผู้บอกภาษามีการติดต่อสื่อสารกับคนภายนอกชุมชนในการเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลเป็นประจำทุกเดือน รวมทั้งผู้วิจัยสังเกตเห็นว่า ผู้บอกภาษามีลักษณะการใช้ภาษาในรูปแบบของตนเอง (idiolect) ซึ่งเป็นวัจนลีลาที่เกิดขึ้นเฉพาะบุคคลเท่านั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่าทั้งสองปัจจัยข้างต้นส่งผลทำให้จำนวนเสียงวรรณยุกต์ การแยกเสียงวรรณยุกต์ในช่อง B และ DL เปลี่ยนแปลงไป

5.2 ศัพท์ลักษณะของวรรณยุกต์

จากการศึกษาของผู้วิจัยพบว่า ภาพรวมศัพท์ลักษณะของวรรณยุกต์ ไม่เปลี่ยนแปลงไปจากผลการศึกษาของ Gardner (1996) และ Chommanad Intajamornrak (2013)¹⁷ ที่ได้นำเสนอไว้ นับได้ว่า

¹⁶ ดูเชิงอรรถที่ 13

¹⁷ ผลการศึกษาของผู้ศึกษาทั้งสองดังกล่าวเป็นการศึกษาด้วยวิธีการทางกลศาสตร์ที่ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ โปรแกรมแมคเซซิล (McCeCIL) และโปรแกรมพราท (praat) ตามลำดับ

ผลการศึกษาของผู้วิจัยที่ปรากฏยังคงรักษารูปแบบเช่นเดียวกับงานวิจัยในอดีตและสนับสนุนงานวิจัยที่ผ่านมาด้วยเช่นกัน เหตุที่ผลการศึกษายังรักษารูปแบบดั้งเดิมและไม่เกิดการแปรของเสียงวรรณยุกต์นั้น อาจเป็นเพราะผู้บอกภาษาในงานวิจัยครั้งนี้ไม่ใช่คนรุ่นใหม่จึงทำให้ผลการศึกษายังรักษาสัทลักษณะของวรรณยุกต์รูปแบบเดิม รวมทั้งไม่เกิดการแปรของวรรณยุกต์มากนัก

ส่วนสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในคำตาย ผู้วิจัยพบว่า ผลการศึกษาของ Gardner (1996) แสดงเสียงวรรณยุกต์ย่อยในช่อง DL4 ที่มีความแตกต่างไปจากงานวิจัยอื่น กล่าวคือ สัทลักษณะในช่อง DL4 ในคำตายมีสัทลักษณะที่ใกล้เคียงกับเสียงวรรณยุกต์ที่ 6 ในขณะที่ ผลการศึกษาของ Chommanad Intajamornrak (2011) และผลการศึกษาของผู้วิจัยแสดงให้เห็นว่า สัทลักษณะในช่อง DL4 ในคำตายมีสัทลักษณะที่เหมือนกับวรรณยุกต์ที่ 4 ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาในอดีตที่ผ่านมา อย่างไรก็ตาม ทั้งสองงานวิจัยข้างต้นไม่ได้ให้ความสำคัญกับเสียงวรรณยุกต์ในคำตายมากนัก นอกจากนี้ ผลการศึกษาของผู้วิจัยแสดงให้เห็นข้อสังเกตที่น่าสนใจคือ สัทลักษณะของวรรณยุกต์ที่ปรากฏในคำตาย หรือเรียกว่า สัทลักษณะย่อย จะมีระดับเสียงวรรณยุกต์ที่เหมือนหรือสูงกว่าสัทลักษณะของวรรณยุกต์ที่ปรากฏในคำเป็น หรือเรียกว่า สัทลักษณะหลักเท่านั้น โดยสาเหตุที่ระดับเสียงของคำตายมีค่าสูงกว่าคำเป็น เกิดจากคุณสมบัติพยัญชนะต้นและพยัญชนะท้ายเสียงไม่ก้องส่งผลทำให้ค่าสรีระมีความถี่มูลฐานสูงขึ้น (ผดนิพนธ์ ธีรานนท์, 2556, น.15) ตลอดจนโครงสร้างพยางค์ที่มีระดับเสียงขึ้นตามด้วยเสียงกัก (CVS) จะส่งผลให้ค่าสรีระมีความถี่มูลฐานสูงขึ้น เนื่องจากโครงสร้างพยางค์ดังกล่าวจะมีค่าระยะเวลาสั้นกว่าพยางค์ประเภทอื่นๆ (รุจนา พินิจารมณ, 2533 อ้างถึงใน ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ และคณะ, 2544, น. 148) นอกจากนี้ การออกเสียงคำพูดเดี่ยวของผู้บอกภาษาเป็นหนึ่งในปัจจัยที่ทำให้ค่าความถี่มูลฐานเพิ่มขึ้นได้เช่นกัน เนื่องจากการออกเสียงคำพูดเดี่ยวเป็นวัจนลีลาแบบรู้ตัว

ในด้านของการนำเสนอเสียงวรรณยุกต์ ผู้วิจัยนำเสนอเสียงวรรณยุกต์โดยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 5 ระดับ เพื่อให้เห็นค่ารูปธรรมของเสียงวรรณยุกต์ได้ชัดเจนและสะดวกต่อการเปรียบเทียบเสียงวรรณยุกต์มากยิ่งขึ้น ในขณะที่งานวิจัยทั้งสองดังกล่าวไม่ได้นำเสนอการแบ่งเสียงวรรณยุกต์เป็นค่า 5 ระดับจึงทำให้ไม่สามารถทราบถึงระดับเสียงโดยละเอียดของเสียงวรรณยุกต์ได้

5.3 รายการคำทดสอบ

ในการเก็บข้อมูลจากรายการคำทดสอบ ผู้วิจัยพบว่า การออกเสียง “ปา” /pa:/ ของ A2 ของผู้บอกภาษาทั้ง 8 อำเภอ ปรากฏสัทลักษณะเป็นเสียงกลางขึ้น [35] ซึ่งผลการศึกษาไม่สอดคล้องกับคำทดสอบส่วนใหญ่ในช่อง A2 ที่ต้องมีสัทลักษณะเป็นเสียงกลางค่อนข้างต่ำขึ้น [214] ผู้วิจัยจึงเห็นว่า “ปา” เป็นคำศัพท์ที่มีการแปรเกิดขึ้นเฉพาะคำ จากการสัมภาษณ์เพิ่มเติม ผู้บอกภาษาได้กล่าวว่า “ปา” เป็นคำ

ยืมจากภาษาไทยมาตรฐาน ตลอดจนผู้วิจัยได้ไปศึกษาเพิ่มเติมพบว่า “ปา” ไม่ปรากฏในพจนานุกรม ล้านนา-ไทย (อุดม เรืองศรี, 2534) อย่างไรก็ตามหาก “ปา” เป็นคำยืมจากภาษาไทยมาตรฐานตามที่ผู้บอกภาษาได้แสดงความคิดเห็นนั้น “ปา” ควรเป็นเสียงกลางระดับ [33] มิใช่เสียงกลางขึ้น [35] เป็นที่น่าสังเกตว่า เสียงกลางขึ้น [35] ที่ปรากฏอาจเกิดจากการผสมผสานระหว่างเสียงกลางระดับ [33] ในภาษาไทยมาตรฐาน และเสียงกลางค่อนข้างต่ำขึ้น [214] ในภาษาไทยถิ่นแพร่ก็เป็นได้ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเปลี่ยนคำทดสอบจาก “ปา” /pa:/ เป็น “ปลา” /pla:/ โดยสาเหตุที่ผู้วิจัยเลือกคำดังกล่าว เนื่องจากภาษาไทยถิ่นแพร่ไม่ปรากฏพยัญชนะควบกล้ำ /pl/ (พิศศรี แจ้งไพโร, 2520, น. 9) ฉะนั้นพยัญชนะต้นดังกล่าวจึงไม่ส่งผลกระทบต่อกรออกเสียง หลังจากผู้วิจัยเปลี่ยนคำทดสอบเป็น “ปลา” ผู้บอกภาษาได้ออกเสียงกลางค่อนข้างต่ำขึ้น [214] ซึ่งทำให้ผลการศึกษาระบบเสียงวรรณยุกต์คงที่ รวมทั้งปรากฏการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในช่อง A เป็นแบบ A12-34 และยังคงรักษาการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ของภาษาไทยถิ่นเหนือรูปแบบเดิม (พิศศรี แจ้งไพโร, 2520; Brown, 1965; Chommanad Intajamornrak, 2011; Gardner, 1996; Jones, 1965) นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังพบว่า การออกเสียง “ทาก” /tʰâ:k/ ช่อง DL4 ของผู้บอกภาษาอำเภอลองและอำเภอวังชิ้น ปรากฏสัทลักษณะเป็นเสียงกลางค่อนข้างต่ำระดับ [22] ซึ่งไม่สอดคล้องกับคำทดสอบส่วนใหญ่ในช่อง DL4 ที่ต้องมีสัทลักษณะเป็นเสียงกลางตก [31] ผู้วิจัยจึงเห็นว่า “ทาก” เป็นคำศัพท์ที่มีการแปรเกิดขึ้นเฉพาะคำ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเปลี่ยนคำทดสอบจาก “ทาก” /tʰâ:k/ เป็น “ทาบ” /tʰâ:p/ โดยสาเหตุที่ผู้วิจัยเลือกคำดังกล่าว เนื่องจากพยัญชนะท้ายเป็นเสียงกักเหมือนกัน หลังจากผู้วิจัยเปลี่ยนคำทดสอบเป็น “ทาบ” ผู้บอกภาษาได้ออกเสียงกลางตก [31] ซึ่งทำให้ผลการศึกษาระบบเสียงวรรณยุกต์คงที่ รวมทั้งปรากฏการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในช่อง DL เป็นแบบ DL123-4 (พิศศรี แจ้งไพโร, 2520; Brown, 1965; Chommanad Intajamornrak, 2011; Gardner, 1996; Jones, 1965)

6. สรุปผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ทำให้ทราบว่า ระบบเสียงวรรณยุกต์ภาษาไทยถิ่นแพร่ปรากฏเสียงวรรณยุกต์จำนวน 6 หน่วยเสียง รวมทั้งมีการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์แบบ A12-34 B123-4 C123-4 DL123-4 และ DS123-4 ส่วนสัทลักษณะของแต่ละเสียงวรรณยุกต์สามารถอธิบายรายละเอียด ได้ดังนี้

วรรณยุกต์ที่ 1 ปรากฏในช่อง A12 สัทลักษณะเป็นเสียงกลางค่อนข้างต่ำขึ้น [214]

วรรณยุกต์ที่ 2 ประกอบด้วย 2 หน่วยเสียงย่อยคือ หน่วยเสียงย่อยที่ 1 ปรากฏในช่อง A34 สัทลักษณะเป็นเสียงกลางขึ้น [35] และหน่วยเสียงย่อยที่ 2 ปรากฏในช่อง DS123 สัทลักษณะเป็นเสียงกลางค่อนข้างสูงขึ้น [45]

วรรณยุกต์ที่ 3 ปรากฏในช่อง B123 และ DL123 สัทลักษณะเป็นเสียงกลางค่อนข้างต่ำระดับ [22]

วรรณยุกต์ที่ 4 ปรากฏในช่อง B4 และ DL4 สัทลักษณะเป็นเสียงกลางตก [31]

วรรณยุกต์ที่ 5 ประกอบด้วย 2 หน่วยเสียงย่อยคือ หน่วยเสียงย่อยที่ 1 ปรากฏในช่อง C123 สัทลักษณะเป็นเสียงกลางระดับ [33] และหน่วยเสียงย่อยที่ 2 ปรากฏในช่อง DS4 สัทลักษณะเป็นเสียงกลางค่อนข้างสูงระดับ [44]

วรรณยุกต์ที่ 6 ปรากฏในช่อง C4 สัทลักษณะเป็นเสียงกลางค่อนข้างสูงตก [41]

ผู้วิจัยได้สรุปผลการศึกษารูปแบบการศึกษารูปแบบภาษาไทยถิ่นแพรวด้วยเครื่องหมายแสดงสัทลักษณะของวรรณยุกต์ (tone stick) และนำเสนอด้วยรูปแบบกล่องเสียงวรรณยุกต์เก็ดนีย์ (Gedney, 1972) สามารถนำเสนอได้ตารางที่ 4

ตารางที่ 4 สัทลักษณะของวรรณยุกต์ภาษาไทยถิ่นแพรวโดยใช้กล่องวรรณยุกต์

	A	B	C	DL	DS
1	ว. 1	ว. 3	ว. 5	ว. 3	ว. 2
2	กลางค่อนข้างต่ำขึ้น ต่ำขึ้น [214] 	กลางค่อนข้างต่ำระดับ ต่ำระดับ [22] 	กลางระดับ [33] 	กลางค่อนข้างต่ำระดับ ต่ำระดับ [22] 	กลางค่อนข้างสูงขึ้น สูงขึ้น [45]
3					
4	ว. 2 กลางขึ้น [35] 	ว. 4 กลางตก [31] 	ว. 6 กลางค่อนข้างสูงตก สูงตก [41] 	ว. 4 กลางตก [31] 	ว. 5 กลางค่อนข้างสูงระดับ สูงระดับ [44]

↑ B = DL ↑

นอกจากนี้ ผลการศึกษารูปแบบการศึกษารูปแบบภาษาไทยถิ่นแพรวยังปรากฏระบบวรรณยุกต์รูปแปรที่เป็นระบบวรรณยุกต์ย่อยของวรรณยุกต์ต้นแบบที่ได้มาจากผู้ออกภาษาอำเภอวังชิ้นคนที่ 2 เพียงคนเดียวเท่านั้น จากการพิจารณาและเปรียบเทียบผลการศึกษาทั้งสองระบบพบว่า ภาพรวมของเสียงวรรณยุกต์มีความเหมือนกันเพียงแต่ระบบวรรณยุกต์รูปแปรไม่ปรากฏเสียงวรรณยุกต์กลางค่อนข้างต่ำระดับ [22] จึงทำให้การลำดับเสียงวรรณยุกต์และการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์มีการเปลี่ยนแปลงไป อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาระบบวรรณยุกต์รูปแปรที่ปรากฏนั้นเกิดจากปัจจัยทางด้านสังคมเข้ามาเกี่ยวข้อง ตลอดจนจนลักษณะการ

ออกเสียงของผู้บอกภาษาคงกล่าวเป็นวัจนลีลาเฉพาะบุคคล (idiolect) จึงส่งผลทำให้ระบบวรรณยุกต์เกิดการแปรได้ ทั้งนี้ ผู้วิจัยพบข้อสังเกตที่น่าสนใจคือ คำศัพท์ในภาษาไทยถิ่นแพร่มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น มักจะเกิดกับคำศัพท์ที่เป็นคำยืมมาจากภาษาไทยมาตรฐาน ส่งผลให้คำดังกล่าวยืมสัทลักษณะบางประการเข้ามาผสมผสานกับสัทลักษณะภาษาไทยถิ่นแพร่ จึงทำให้เกิดการสัมผัสภาษาขึ้นตัวอย่างเช่น คำว่า “ป้า” ดังที่ได้กล่าวรายละเอียดไว้ในหัวข้อ 5.3 รายการคำทดสอบ แสดงให้เห็นว่า วรรณยุกต์มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงซ้ำกว่าคำศัพท์ (เรื่องสุข คงทอง, 2549, น. 119; สุนทรินทร์ แสงงาม, 2549, น. 97) รวมทั้งยังพบว่า ผลการศึกษาของผู้วิจัยไม่ตรงตามสมมติฐานที่กล่าวไว้ว่า ระบบวรรณยุกต์ของภาษาไทยถิ่นแพร่จะมีการแปรเปลี่ยนสัทลักษณะไปจากระบบวรรณยุกต์ของภาษาไทยถิ่นแพร่ซึ่งเคยมีการศึกษามาแล้ว โดยผลการศึกษาภาษาไทยถิ่นแพร่ของผู้วิจัยที่ปรากฏนั้น ยังรักษารูปแบบเดิมและไม่เกิดการแปรของเสียงวรรณยุกต์อาจเป็นเพราะผู้บอกภาษาในงานวิจัยครั้งนี้ไม่ใช่คนรุ่นใหม่จึงทำให้ผลการศึกษายังรักษารูปแบบเดิมอยู่ นับได้ว่าอายุเป็นตัวแปรทางสังคมที่มีความสำคัญประการหนึ่ง อีกทั้งผู้วิจัยเห็นว่าภาษาไทยถิ่นแพร่เป็นภาษาหลักที่คนส่วนใหญ่ใช้ในจังหวัดแพร่และยังเป็นที่ยอมรับในฐานะภาษากลาง (lingua franca) ที่ใช้ติดต่อสื่อสารระหว่างกลุ่มคนต่างชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดแพร่ ภาษาดังกล่าวจึงเป็นภาษาที่มีศักดิ์ศรี (prestige) มากกว่าภาษาชนกลุ่มน้อย ความมีศักดิ์ศรีของภาษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ระบบวรรณยุกต์ภาษาไทยถิ่นแพร่ยังคงรักษารูปแบบเดิม ซึ่งการศึกษาภาษาไทยถิ่นเหนือในแง่ของภาษาศาสตร์เชิงสังคมเป็นประเด็นที่น่าศึกษาต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร. วริษา ไอสถานนท์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำ คำปรึกษา และตรวจไขข้อบกพร่องบกพร่องต่างๆ ตลอดจนขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร. นันทนา รณเกียรติที่กรุณาให้คำแนะนำและคอยไต่ถามการทำงานอยู่เสมอ รวมทั้งผู้วิจัยขอขอบคุณผู้บอกภาษาทั้ง 8 อำเภอของจังหวัดแพร่ที่สละเวลาและให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลเป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- ธัญวิทย์ ศรีจันทร์. (2555). *รูปแบบคำศัพท์ในภาษาไทยที่เป็นปฏิภาคกับกระบวนการสร้างคำในภาษา*
เขมร: การศึกษาข้ามสมัย. (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ และคณะ. (2554). *เสียงภาษาไทย: การศึกษาทางกลศาสตร์.* กรุงเทพฯ.
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ผดนิษฐา ธีรานนท์. (2556). *เสียงวรรณยุกต์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้: การกำเนิดและพัฒนาการ.*
 เชียงราย: บริษัท ซอบพิมพ์ จำกัด.
- พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล. (2546). *การเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์: กรณีศึกษาภาษา*
กลุ่มลาว. (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิศศรี แจ้งไพโร. (2520). *หน่วยเสียงภาษาแพร์.* (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย.
- ยาใจ มาลัยเจริญ. (2531). *วรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นจังหวัดอ่างทองและพระนครศรีอยุธยา.* (วิทยานิพนธ์
 อักษรศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เรืองสุข คงทอง. (2549). *แนวแบ่งเขตระหว่างภาษาไทยถิ่นกลาง ภาษาไทยถิ่นใต้ และภาษามลายูถิ่น*
กลาง-ไทยถิ่นใต้: การแปรของวรรณยุกต์ตามกลุ่มอายุ. (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต).
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วีไลลักษณ์ จุฬารหะวงศ์. (2544). *วรรณยุกต์ภาษาไทยกรุงเทพฯ ที่พูดโดยคนไทย คนแต่จิว และคนชีกซ์.*
 (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศุจินัฐ จิตวิริยนนท์. (2557). *การปรับค่าความถี่มูลฐานโดยการแปลงค่าเฮิร์ตซ์เป็นเซมิโตน: แนวทางใน*
การเสนอผลการวิเคราะห์วรรณยุกต์. *The Journal: Journal of the Faculty of Arts.* (8)2, 19-46.
- สุนทรตรี แสงงาม. (2549). *การแปรของคำศัพท์และวรรณยุกต์ตามกลุ่มอายุและทัศนคติต่อภาษาในภาษา*
โซ่ง (ไทดำ) ที่พูดในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี. (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต).
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมทรง นุรุษพัฒน์. (2543). *ภูมิศาสตร์ภาษาถิ่น. นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและ วัฒนธรรมเพื่อพัฒนา*
ชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อุดม เรืองศรี. (2534). *พจนานุกรมล้านนาไทย. เชียงใหม่: โรงพิมพ์เมือง.*

ภาษาอังกฤษ

- Brown, M. (1965). *From ancient Thai to modern dialects*. Bangkok: Social Science Association Press.
- Chommanad Intajamornrak. (2011). Tonal variation and change in Tai Lue spoken in Phrae province. In Seino van Breugel (Ed.), *Proceedings of the Thammasat International Symposium on language and linguistics*, 4-22.
- _____ (2013). Language contact: Challenging in diversity. *Proceedings of the conference on education 2013*. Retrieved from http://iafor.org/archives/offprints/ace2013-offprints/ACE2013_0734.pdf
- Gardner, J. (1996). A Tonal Study of Kammuang in Nan and Phrae. *Research report no. 138*. Payap research and development institute and the Summer Institute of Linguistics.
- Gedney, W.J. (1972). A checklist for determining tones in Tai dialects. In M. Estellie Smith (Ed.), *Studies in Linguistics in honor of George L. Trager* (pp.423-437). The Hague: Moutan.
- Jones, R.B. (1965). Phonological features of northern Thai. In J.R. Hanks et al. (Eds.), *Ethnographic notes on northern Thailand* (pp.10-14). New York: Cornell University.
- Kanita Chaimano. (2009). *Tone variation of Tai Lue spoken in Thailand*. (Doctoral dissertation). Mahidol University.
- Li, F. K. (1959). Classification by Vocabulary: Tai Dialects. *Anthropological Linguistics*. Vol.1-2.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

- สำนักงานจังหวัดแพร่. (2557). *เอกสารบรรยายสรุปจังหวัดแพร่*. สืบค้นจาก http://phrae.go.th/file_data/sum_phrae.pdf
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2557). *การศึกษาระดับมัธยมศึกษา*. สืบค้นจาก http://www.moe.go.th/webld/pdf/BB/B_01.pdf